

фенологічні групи тварин: весняні, літні, літньо-осінні та осінні. Фітофаги переважають серед літньо-осінніх форм, а зоофаги – серед осінніх, та меншою мірою серед весняних або літніх. Відгук літніх форм у градієнті часу найчастіше описується симетричною дзвіноподібною моделлю V. Літньо-осінні форми характеризуються відгуками на час, які можуть бути описані моделями V, VI та VII. Весняні форми найчастіше мають розподіл, який найкраще описується моделями II та III. Для літніх форм характерна модель VII.

Тематика: Сільськогосподарські науки

ФОРМУВАННЯ НАСІННЄВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ВІВСА ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТИМЕНТУ

Баган А.В.

кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Булига Р.В.

магістр факультету агротехнологій та екології

Полтавська державна аграрна академія

Створення сортів і гібридів, які здатні максимально ефективно використовувати біокліматичний ресурс конкретного регіону, виявляти толерантність до стресових умов середовища, забезпечувати достатньо високу реалізацію генетичного потенціалу продуктивності, є стратегічним завданням сучасної селекційної науки. За постійної дії мінливих природних і антропогенних факторів нові високоадаптивні сорти мають гарантувати одержання стабільно високих врожаїв зерна [1, 6].

Успіх селекційної роботи з будь-якою сільськогосподарською культурою залежить від правильно відібраного вихідного матеріалу та результативності добору батьківських форм. У зв'язку з цим мобілізація генетичного

різноманіття вихідних форм – перший і дуже важливий етап на шляху створення нових сортів сільськогосподарських культур.

Урожайність кращих районованих нині сортів, при високій агротехніці вирощування і сприятливих метеорологічних умовах, порівняно висока, проте в роки з недостатньою кількістю опадів, їх продуктивність різко знижується [5].

При існуючій тенденції до потепління і потепління клімату в Україні відбувається скорочення посівних площ під мезофітними вологолюбними культурами, насамперед вівсом. Зменшення валових обсягів виробництва супроводжується заміною їх врожаю та продуктів переробки іншими видами. Разом із цим звуження території вирощування до окремих зон із сприятливими умовами вирощування створює передумови для формування високоефективних регіональних технологій [3].

Успіх роботи зі створення високопродуктивних сортів вівса значною мірою залежить від наявності вихідного матеріалу та результативності добору батьківських форм.

Для України овес – типова зернова культура, відома з X-XI століття. Культура має продовольче, кормове та агротехнічне значення, що визначає досить стійкий попит на зерно вівса на внутрішньому ринку. Дослідження останніх років в основному направлені на підвищення продуктивності посівів вівса залежно від сортових особливостей, технологічних прийомів його вирощування, способів основного обробітку ґрунту та удобрення [7-8].

Рівень продуктивності посівів вівса залежить від кількості та маси волоті, її озерненості, маси 1000 зерен, маси зерна рослини. Підраховано, що для отримання врожайності вівса на рівні 20–25 ц/га необхідно, аби на кожній рослині було розвинуто 1–2 волоті по 35–40 зерен у кожній та масі зерна з рослини в середньому від 1 до 2–2,5 г. Е.В. Лизлов вважає, що при селекції вівса на врожайність слід вести відбір добре озернених волотей з крупним виповненим зерном за рівномірної густоти стеблостою та нормі висіву [2, 4].

Останніми роками до Реєстру сортів рослин занесено низку нових сортів вівса з різними морфобіологічними характеристиками та генетичним

потенціалом продуктивності, реакції яких на вимоги умов середовища вирощування та адаптивних властивостей ще недостатньо досліджені, вищеозначені факти і визначають актуальність досліджень.

Тому на сьогоднішній день актуальним залишається питання вивчення продуктивного потенціалу вівса залежно від сортименту.

Метою наших досліджень було вивчення рівня формування продуктивного потенціалу сортів вівса у виробничих умовах Полтавської області.

Сорти вівса Чернігівський 27, Скаун, Бусол, Райдужний визначали за такими показниками: висота рослини (см); довжина волоті (см); кількість колосків у волоті; кількість зерен у волоті; маса зерна з волоті (г); маса зерна з рослини (г); маса 1000 зерен (г).

Протягом 2017-2019 років досліджувані показники у середньому по сортах становили відповідно: висота рослини – 77-125 см; довжина волоті – 16-26 см; кількість колосків у волоті – 26-81 шт.; кількість зерен у волоті – 46-113 шт.; маса зерна з волоті – 1,92-5,76 г; маса зерна з рослини – 3,73-11,24 г; маса 1000 зерен – 41,74-50,97 г.

Урожайність сортів вівса за роки досліджень була відносно високою і варіювала у межах 2,73-3,26 т/га.

Таким чином, урожайність та прояв елементів продуктивності сортів вівса різного еколого-географічного походження за роки досліджень характеризувалися високою мінливістю. Тому основною передумовою збільшення виробництва сільськогосподарської продукції є розширення посівних площ вівса, стабілізація показника урожайності та валового збору зерна культури за використання технологічного забезпечення, адаптованості генотипів та збалансованості окремих параметрів системи.

Список літератури:

1. Дацько А. О. Характеристика колекційних зразків вівса різного еколого-географічного походження в умовах Лісостепу західного /

А. О. Дацько // Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. – 2017. – Вип. 62. – С. 40-53.

2. Качанова Т. В. Удосконалена технологія вирощування вівса та її вплив на основні показники продуктивності культури / Т. В. Качанова // Наукові праці. – Екологія. – Вип. 244. – Том 256. – С. 70-73.

3. Качанова Т. В. Урожайність та якість зерна сортів вівса залежно від обробітку ґрунту, мінеральних добрив на чорноземах південних Степу України: автореф. дис. канд. с.-г. наук: 06.01.09/ Т. В. Качанова. – Херсон. держ. аграр. ун-т. – Херсон, 2010. – 20 с.

4. Лызлов Е. В. Высокопродуктивные сорта овса / Е. В. Лызлов, Е. А. Васильева-Пчелина // Селекция и семеноводство. – 1989. – № 1. – С. 30–31.

5. Лызлов Е. В. Международная конференция по селекции овса / Е. В. Лызлов, Х. Д. Кюйтс // Селекция и семеноводство. – 1989. – № 1. – С. 61–64.

6. Марухняк А. Я. Кореляційні зв'язки між продуктивністю та параметрами екологічної адаптивності у зразків вівса / А. Я. Марухняк, А. О. Дацько, Ю. А. Лісова, Г. І. Марухняк // Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. – 2014. – Вип. 56, ч. I. – С. 123–135.

7. Митрофанов А. С. Овес / А. С. Митрофанов, В. С. Митрофанова - [Изд. 2-е, перераб]. — М.: Колос, 1972.— 269 с.

8. Цехмейструк М. Г. Урожай і якість зерна вівса залежно від технології вирощування в умовах північного Лісостепу України: автореф. дис. канд. с.-г. наук: 06.01.09 / М. Г. Цехмейструк. – Інститут землеробства УААН. – К., 2001. – 18 с.